

Grade 7-12

Ka 'Ōlelo

1 Ka 'Ōlelo Walewaha 1.1

1.1 Ho'opuka 'ia ka 'olelo, 7-8.0.1.1

a e alaka'i pono ai iā ha'i i kekahi hana nāna e hana 7-8.0.1.1.A

e e hō'ike le'a ai i ka pō'aiapili ma ka 'olelo uluwale 7-8.0.1.1.E

i e wehewehe ai i kekahi kumuhana me ka ho'ohana 'ana i nā la'ana e kāko'o ai i kona mana'o 7-8.0.1.1.I

o e pono ai ke kūkā kama'ilio 7-8.0.1.1.0

2.1 Ha'i'olelo ma mua o ke anaina e pili i kekahi kumuhana i hā'awi 'ia iā ia me ke kahe kūpono o ka 'olelo. 7-8.0.2.1

2.2 He ha'i'olelo uluwale paha, a i 'ole he ha'i'olelo me ka ho'ohana 'ana paha i hō'ike'ike 'enehana e kōkua ai i kāna mea e ha'i'olelo ana 7-8.0.2.2

3.1 Ho'okomo 'ia ka 'olelo no'eau ma kahi kūpono. 7-8.0.3.1

2 Ka Ho'omaopopo 1.2

4.1 Kālailai ka haumāna i nā mea āna i 'a'apo mai ai mai nā kūmole i lohe 'ia. 7-8.0.4.1

5.1 Maopopo ka loina ku'una o kāna i lohe ai a helu 'ia me ka wehewehena. 7-8.0.5.1

Ke Mele/Oli

1 Ke Kālailai Mele/Oli 2.1

1.1 Kālailai i ka ha'awina a me ka mana'o nui o kekahi mele 7-8.M0.1.1

a me ka ho'ohālikelike pū 'ana i nā mele 'ē a'e i pa'a 'ē iā ia. 7-8.M0.1.1.A

e me ka wae/wehewehe 'ana i ka pō'aiapili kūpono e ho'ohana 'ia ai ke mele 7-8.M0.1.1.E

o ma o ke kuhi 'ana i ka mana'o o ke kaona i 'ike 'ia ma nā mele 7-8.M0.1.1.0

2.1 Ho'ohālikelike a kālailai 'ia ho'i nā mele Hawai'i o nā 'ano like 'ole me ke kālele pū 'ana i nā loina ku'una o ke mele. 7-8.M0.2.1

2.2 'Ike ka haumāna i nā 'ano 'oko'a o ke mele/oli (mele wahi pana, mele inoa, kānaenae, ke kī'ina leo, a pēlā aku) a me nā hi'ohi'ona o ia mau 'ano mele. 7-8.M0.2.2

3.1 Ho'ohālikelike 'ia ke mele i lohe 'ia me ka mea i kākau 'ia. 7-8.M0.3.1

Ke Kākau

1 Nā ‘Ano Kākau 3.1

1.1 E kākau i mo‘olelo: 7.K.1.1

a e hō‘ike ana i ke ‘ano a me ka hana o ka mea nona ka mo‘olelo 7.K.1.1.A

e e hō‘ike ana i mau ha‘awina a nā hāme‘e ‘oko‘a i a‘o mai ai 7.K.1.1.E

i me ka ho‘ohana ‘ana i nā ‘ano hi‘ohi‘ona mo‘olelo like ‘ole ma ke ka‘ina kūpono 7.K.1.1.I

o e kahe maika‘i ana mai kinohi a i ka pau ‘ana 7.K.1.1.O

u me ka lō‘ihi kūpono no kēia pae makahiki 7.K.1.1.U

2.1 Kālailai ‘ia nā mana‘o nui o kekahi kumuhana i mōakāka ka waiwai o nā ha‘awina i a‘o mai ai. 7.K.2.1

3.1 Ho‘onohonoho a wehewehe mōakāka ‘ia ka mana‘o me ke kāko‘o piha ‘ia ‘ana ona 7.K.3.1

a me ka ho‘ohana ‘ana i mau la‘ana mai kekahi mau kūmole ‘oko‘a mai 7.K.3.1.A

e me ke kālailai ‘ana i ke ‘ano o kekahi mea i ‘imi noi‘i ‘ia (me ka ho‘ohālikelike ho‘i i nā ‘ao‘ao ‘ēko‘a) 7.K.3.1.E

i me ka ho‘ohana ‘ana i ka ‘enehana e kāko‘o ai i kona mana‘o (he pōkāmāna, he wikiō, a pēlā aku) 7.K.3.1.I

---

2 Nā Loina Mo‘olelo 3.2

4.1 E ho‘ohālikelike i ka pilina o kekahi loina ku‘una i nā hāme‘e o nā mo‘olelo ‘oko‘a a hō‘ike i ka waiwai o ia mau loina ku‘una i ia mau hāme‘e. 7.K.4.1

---

3 Nā Loina Kākau 3.3

5.1 Wehewehe ‘ia ke kaona no ka hō‘ike ‘ana i kekahi mana‘o pālua o ka ‘olelo ho‘okahi ma nā pō‘aiapili like ‘ole. 7.K.5.1

6.1 Pololei ka pela ‘ana a me ka ho‘ohana ‘ia o nā kiko. 7.K.6.1

7.1 ‘Ohi‘ohi a ho‘onohonoho ‘ia ka ‘ikepili e pono ai ke kākau ‘oloke‘a i mea e kūkulu pono ‘ia ai kona mana‘o. 7.K.7.1

8.1 Pa‘a nā analula like ‘ole i pololei ma ka pō‘aiapili kūpono e mōakāka ai ka mana‘o nui. 7.K.8.1

9.1 ‘Ike ‘ia ka ‘oko‘a o ke ‘ano kākau ma nā pō‘aiapili like ‘ole. 7.K.9.1

Ka Heluhelu

1 Nā ‘Ano Heluhelu 4.1

1.1 Kūkulu ka haumāna i kona mana’o 7.H.1.1

a maonāla’anamaikameaānai heluhelu ai. (3 a ‘oi la’ana) 7.H.1.1.A

e ma o ke kālailai ‘ana i ka mana’o o ka mea kākau. 7.H.1.1.E

2.1 Kālailai ‘ia ke ka’ina hana o ka mo’olelo a me ka pilina o nā hanana i ka holo ‘ana o ka mo’olelo. 7.H.2.1

3.1 Kālailai a ho’ohālikelike ‘ia nā hi’ohi’ona like ‘ole o ‘elua mo’olelo ‘oko’a. 7.H.3.1

4.1 Noi’i ‘ia nā mo’olelo ‘oko’a e ‘ike ai i nā ‘ano ‘oko’a o nā mo’olelo Hawai’i. 7.H.4.1

5.1 Unuhi ‘ia ka mana’o nui o kekahi mo’olelo. 7.H.5.1

---

2 Nā Loina Heluhelu 4.2

6.1 Kālailai ‘ia ka ‘ikena ku’una a me ke kuana’ike Hawai’i. 7.H.6.1

7.1 Kālailai ‘ia nā loina ku’una o ka mo’olelo me ke kāko’o ‘ana i kona mana’o. 7.H.7.1

8.1 Ua pa’a nā pilina’olelo a me nā hua’olelo e heluhelu ai i nā mo’olelo no ia pae me ka maopopo. 7.H.8.1

9.1 Maopopo le’a ka mana’o o kekahi hua’olelo hou ma o ka pō’aiapili mo’olelo/ māmalā’olelo a ho’ohana ‘ia ia hua’olelo e ‘oi a’e ai ka waihona hua’olelo a ka haumāna. 7.H.9.1

10.1 Kālailai ‘ia ka mana’o nui o kekahi ‘ōlelo No’eau e hō’ike ai i ke kuana’ike Hawai’i me ke kāko’o. 7.H.10.1

11.1 ‘Ike ‘ia ho’i he nīnau ka nane e pane ai a wehewehe ‘ia me ke kāko’o. 7.H.11.1

12.1 Maopopo le’a nā mana’o pālua o kekahi ‘ōlelo a wehewehe ‘ia ho’i nā mana’o ‘oko’a o ia ‘ōlelo ho’okahi. 7.H.12.1

13.1 Kālailai ‘ia he mau kūmole like ‘ole no ka wae ‘ana i ‘ike i pili i kekahi kumuhana kiko’i. 7.H.13.1